

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez napredne plačila se ozira. — Uredništvo in upravnistvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za peti-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnistvo naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Lahi brenčé.

Vsled trozveze smo avstrijski Jugoslovani med dvema mlinskima kamnoma. Nemeč in Lah se vtikata v notranje zadeve naše države in tu meljeta za-se. V Trstu hočeta oba imeti veliki mlin. Tam mora biti iztočišče nemških železnic, tam žarišče laške kulture. Obema so pa na poti ondi bivajoči Slovani. Zato se vežeta med seboj, da bi zmlela najprej te.

Zadnji čas postajajo Lahi nervozno nasilni. Jezi jih, da se avstrijska vlada še pomišlja, če naj bi jim položila primorske Jugoslovane na krožnik. In ker naša vlada vkljub sestanku v Opatiji še vedno noče dati Neodrešencem laškega vseučilišča v Trstu s § 14., so Lahi onstran Idrije začeli izzivati in kričati: „Dol z Avstrijo!“

Izzivati so začeli Lahi najprej na tržaški trgovski šoli Revoltelli. Hrvaškim dijakom so prepovedali govoriti v domačem jeziku. Ko se jim niso pokorili, so jih vrgli iz šole in nabili. Dunajsko jugoslovansko dijaštvo se je potegnilo za preganjane svojce in je napravilo demonstracijski sprevod z vseučilišča pred državno zbornico. Ogorčenje je raslo povsod, ko so se ponavljali napadi po ulicah na naše ljudi v Trstu. Dne 1. majnika so tržaški Lahi z vso surovostjo napadli sprevod slovanskih delavcev. V nastalih pretepih je bilo veliko Slovanov ranjenih, mnogo napadalcev pa zaprtih. Ranjena sta bila v Trstu pa tudi dva Laha in to je dalo povod, da je vsa mladina laškega kraljestva začela brenčati.

Državna poslanca Colaiani in Barzilai sta napravila v Rimu na vseučilišču protestni shod akademične mladine. Colaiani, ki je pred kratkim imel shod v dozdaj še avstrijskem Trstu, je v Rimu grozno hujskal zoper Avstrijo in posebno zoper Jugoslovane. Iredentično društvo „Trento e Trieste“ je poskrbelo, da se je plamen za Trst raznesel po vsi Italiji. Poroča se, da se vrste po vseh večjih italijanskih mestih shodi, na katerih se kliče „Abasso Austria!“ „Abasso i Slavi!“

Karabinieri razganjajo demonstrante, streljajo na nje z revolverji in jim jemljejo zastave. V Rimu je bil v nevarnosti avstrijski konzulat.

To je neslišana predrznost. Da so Lahi naši zavezniki le iz sebičnosti, je znano. Če pa zdaj naenkrat odlagajo prijateljsko krinko, se kaže, da nekaj iščejo. Lahe pete srbe. Naj pazijo! S srčno krvjo bomo Avstrijci in zlasti Slovenci branili naš Trst.

Uredba občinskih vaških in gospodarskih potov.

I.

Županstva oz. občinske odbore čaka v bližnji prihodnosti važno, odgovorno, pa jako sitno delo — uredba občinskih, vaških in gospodarskih potov.

Novi cestni zakon zahteva v § 11.:

V vsaki občini naj se sestavi seznam občinskih cest in občinskih potov ter vaških in gospodarskih potov.

Prvi seznam naj napravi županstvo, poslužujoč se nepristranskih veščakov in uporabljajoč katastralne mape, v enem letu po razglasitvi tega zakona.

Toraj je prvi predpogoj, da se ti sezname morajo sestaviti, dobro vedeti, katera pot je po novi postavi: vaška ali gospodarska pot.

Občinske ceste in pota. § 3. cestnega zakona se glasi: „Občinske ceste in pota so one javne ceste in javna pota, ki vežejo večja ozemlja v občini sami ali posredujejo zvezo s posebno važnimi cestami ali s sosednimi občinami.“ — To besedilo je treba dobro pretehtati in premisliti, ali se da obrniti na pot, o kateri sodiš, da ima potrebne postavne znake občinske poti.

Vaška pota. O teh govori § 4: „Vaška pota so ona javna pota, ki vežejo posamne vasi med seboj ali z državnimi, deželnimi cestami, občinskimi cestami ali občinskimi potmi, železni-

cami, jezeri, rekami, potoki ali s takimi predmeti, ki morajo biti dostopni vsem, ali več vaščanom.

Gospodarska pota — so po § 5. — ona „javna pota, po katerih sme hoditi vsakdo in jih uporabljati vsakdo, v kolikor gre za krajevno običajni promet, a so za javni splošni promet le majhnega pomena in koristijo pretežno posamnim osebam ali posamnim delom občine.

Med gospodarska pota spadajo posebno tudi poljska in gozdna pota, ako niso zasebna last.“

Kakšen je razloček med stari in novim cestnim zakonom? Stari cestni zakon ne pozna nič vaških in gospodarskih potov. Postava se za taka pota ni nič brigala, ampak tisti, ki so jih rabili, so morali sami skrbeti, da so jih popravljali. Če kak nagajivec ali zaspanec take poti ni hotel popraviti, se mu ni moglo postavnim potom do živega, morali so drugi zavoljo zanikrnežev trpeti. V tem oziru pomeni novi zakon napredek k boljše mu. Stari cestni zakon pozna poleg deželnih samo občinske ceste in občinska pota. Tozadevni § 4. se je glasil: „Občinske ceste in občinske poti so tiste javne, v nobeno drugo vrsto cest spadajoče ceste in poti, ki posredujejo javni promet znotraj občine ali s sosednimi občinami ali važnimi cestami.“ —

In § 6.: „Nejavne poti, katere rabijo in morajo vzdrževati zasebniki, ne spadajo v ta zakon. Med te poti se štejejo posebno tudi one poljske in gozdne poti, katere sicer večje, toda določeno število upravičencev rabi izključno le za-se.“ Tako stari cestni zakon, ki ni več v veljavi. Ako se besedili obeh zakonov primerjati, se lahko opazi, da se je prej pod „občinsko pot“ spravilo lahko več, kakor se bo sedaj. Tako so se vaška pota štela večinoma za občinska. To je bilo tudi potrebno, da se je potom občinskega odbora lažje doseglo kako razdelitev ali popravilo ceste. Marsikatera taka pot, katero se je imelo dosedaj za občinsko, v prihodnje ne bo več občinska.

Ali je pa kaj ležeče na tem, kako se kaka pot imenuje? Brez dvoma je pač vse jedno,

PODLISTEK.

Luterani v Kranju.

Spisal A. Koblar.

(Konec.)

Škof Tomaž Hren, fino izobražen, energičen mož in izvrsten govornik, je postal vodja katoliške stranke v deželnem zboru in je imel ondi z luteranskimi deželjani sprva precej ostre nastope. Govoril in pisal je Hren v lepi slovenščini. Na prižnicah in po hišah so imeli njegovi govori čudovit vpliv: luterani so trumoma prestopali v katoliško cerkev. Najbolj je pa Hren deloval kot načelnik reformacijski komisiji. V malo letih je prepotoval vso deželo, jo očistil krivovercev in katoličanom vrnil od luteranov ugrabljene in razsvetlene cerkve. Dne 11. februarja l. 1601. je prišla komisija v Kranj. Tisti dan je imela tu opraviti s Križajem Mikušem, katerega so ljudje imenovali „Lutra s Križa“, in čigar sinovi so prejšnjo noč umorili pobožnega katoliškega meščana Lovretiča. Drugi dan je škof Hren imel govor v Kranju pred zbranimi luterani v hiši Mihaela Harrerja. Vsi poslušalci, razen dveh, so prisegli, da se odpovedo krivi veri in postanejo katoličani. Potem je šla komisija v Tržič, kjer so se tudi vsi izpreobrnili. Dne 14. februarja se je škof vrnil v Kranj in je tu, po odhodu vikarja Treiberja, ki je šel za župnika v Trebnje, postavil za vikarja in slovesno vpeljal

v cerkev (investiral) jako inteligentnega moža, Ivana Friderika Klemena, ki je pozneje kot vikar v Kranju opravljal tudi službo škofovskega tajnika in je l. 1606. postal gorenjski naddijakon za ljubljansko škofijo. Dne 17. februarja 1601. so v Kranju na trgu pri „prangarju“ sežgali luterske knjige. Škof je nato obiskal druge kraje po Gorenjskem, v Begunjah je s smodnikom razstrelil luteranski tempelj, dne 21. marca se je pa vrnil v Kranj, kjer so zvestobo katoliški veri prisegle tudi luteranske Kranjce. Hren je zapisal v svoj dnevnik: „Bogu bodi hvala, Kranj je postal zopet katoliški!“ V mesto sta se vrnila red in mir in začelo je kliti veselo katoliško življenje. V kratkem času se je v deželi 40.000 luteranov vrnilo v katoliško cerkev. Kranj je obiskal škof Hren potem dne 17. septembra l. 1606. in je tu birmal 800 otrok, potem je imel tu vizitacijo in birmo tudi l. 1611.

Le semtertja je pozneje še kdo prišel glede vere motit kranjske meščane. L. 1609. se je včasih po noči v mesto priplazil bivši učitelj Ivan Dax, ki je tačas bival pri karloškem stotniku Juriju Gušiču v Poganicah. Vlada ga je ukazala zapreti.

Ko se je Kranj pokatoličnil, so bolj prijazne postale razmere med kranjskim mestnim svetom in ljubljanskim škofom. Dne 19. aprila 1605 je pisal mestni svet škofu Hrenu, da so zaradi vere že poslali nadvojvodi na dvor ugodno poročilo, katero je nesel tja meščan Ivan Jamnik, in so prosili škofa, naj podpira njihovo prošnjo

v deželnem zboru in naj zlasti posreduje pri deželnem glavarju za dovoljenje podpore, ker obmestni zid razpada in bi radi naložili tujim trgovcem, ki potujejo skozi mesto, neko naklado, da bi mogli z njo popraviti mesto in cerkev. Znamenite so besede na koncu pisma: „Hočemo Vam biti pokorne ovčice in Boga prositi, da Vas še dolgo ohrani pri življenju.“

Škof Hren pa ni samo podpiral Kranjcev v deželnem zboru, ampak tudi pri nadvojvodi, kateremu je pisal 30. junija 1605 to-le pismo: „Starodavno in za Ljubljano naše najiminitnejše mesto, Kranj, ki je baje najstarejše mesto na Kranjskem in mu je podeljen grb rdečega orla, potrebuje podpore. Za časa luteranstva se je slabo gospodarilo, tako da so zelo poškodovani in poprave potrebni mestni stolpi, zid okoli mesta, mestna vrata, posebno pa župna cerkev in orglje v njej. Reformacijska komisija se je prepričala, da so Kranjci sedaj, hvala Bogu, zopet vsi katoliški. Navadni davki ne zadostujejo za popravilo mesta. Veliko breme je za meščane, ker morajo nositi vodo iz Save in iz Kokre. Naj se jim tedaj dovoli, da bodo pobirali naklado od trgovcev, potujočih skozi mesto, in sicer od vsakega voza po 4 krajcarje, od tovara pa po 1 petak.“

Deželnemu glavarju je pa pisal škof Hren: „Zadevo Kranjcev glede naklade sem priporočil tudi nadvojvodinji Mariji. Priporočite tudi Vi nadvojvodi, da se bo naklada dovolila. Za te uboge ovčice sem dolžen dati ne samo svoje ubogo

PISARNA
za urejevanje splošnih
gospodarskih zadev
J. Rozman, Kranj.

- I. Denarni promet: Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.
- II. Informacijske zadeve: Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.
- III. Izterjevanje terjatev: Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — Inkaso menic.
- IV. Promet z nepremičninami: Posredovanje pri nakupu, prodaji in zamenjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij.
- V. Tehnično-komerc. zadeve: Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in proračuni.
- VI. Strokovni nasveti v vseh navedenih zadevah. Strogo stvarno poslovanje. — Prospekti na razpolago. 129 52—31

Steckenpferd lilijno-mlečno milo

od Bergmann & Co., Tetschen ob Elbi

je čedalje bolj priljubljeno in razširjeno radi priznane vrednosti z ozirom na negovanje kože in telesne lepote. Tisoči priznanih pism. Mnogoštevilna odlikovanja! Pazite pri nakupu izrecno na znamko „Steckenpferd“ in na celi naslov. Cena 80 vin. v lekarnah, drogerijah in parfumerijah itd. Istotako priporočila vredno je tudi Bergmanovo lilijno mazilo „Manera“ za ohranitev lepih in nežnih ženskih rok. Cena 70 v za tubo.

Ganglional

je iz najboljših rastlin in po lastni sestavi pripravljen čaj, kateri se rabi z vspehom kot

domače sredstvo proti živčnim obolenostim.

Učinek tega čaja se pokaže posebno v tem, ker umiri živce, lajša bolečine, redi kri, odpravi krče, povrne spanec, sploh vpliva kar najboljše na telesno moč in dobro razpoloženje, kakor tudi na prebavo.

Ganglional se dobi pristen edino le pri c. in kr. dvornem in komornem založniku

JULIJU BITTNERJU, lekarnarju

Reichenau, Nižje Avstrijsko.

Cena eni škatljici z natančnim navodilom 3 krome. Dobi se se pa tudi v vseh lekarnah, drugače pa od zgorajšnje lekarnarje proti pošiljavi 3 krome poštnine prosto.

Senzacionalni naravni pojav dvajsetega stoletja!
Opozorjam na to, da nočem tem potom napravljati nikake plačane reklame, kakor je navado v takih slučajih, ampak naznanim vsakomu popolnoma brezplačno, kako sem popolnoma ozdravila svojo
dolgoletno težko pljučno bolezen
naduho in oslovski kašelj. — To domače sredstvo si lahko vsakto prav poceni preskrbi. Pošljete kuverto z znamko 10 vinarjev za odgovor
Gospa B. KOLENSKA, WRŠOVICE pri Pragi, Češko.

Preselitev trgovine!

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem s mesecem majem

svojo trgovino preselila

iz niše št. 105 (nasproti župne cerkve) v hišo št. 151 (nasproti trgovine g. Josipa Likozar, preje „Puppo“.)

Obenem naznanjam, da imam v zalogi razno manufakturno blago in razpolagam tudi z narejenimi oblekami.

Upam, da me cenjeni odjemalci tudi v tem novem lokalu v obilni meri posetijo.

Z odličnim spoštovanjem

Marjeta Sršen,

trgovka v Kranju.

Lov na gamse

s približno 1000 johov lova v najlepšem kraju Gorenjske **se odda.**

Natančneje pri upravi „Gorenjca“.

Kolesa Puch

so najboljša in ta se pri meni dobe, potem pa še tudi druga cenejša iz iste tovarne, kakor so Kinta in so ravno taka. Stara kolesa imam tudi vsake vrste. Harmonike stare in nove. Popravila izvršuje zanesljivo. P. Bizjak, Kranj 102.

Zmožne, solidne potnike

za prodajo poljedelskih strojev in motorjev se išče. Ponudbe pod „Maschine“ sprejme anončna ekspedicijska Edvard Braun, Dunaj I. Rotenturmstrasse 9.

Potrtega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša iskreno ljubljena hčerka, oziroma sestra, gospica

MICKA POVŠNAR

danes, dne 4. maja zjutraj, stara 25 let in previdena s svetimi zakramenti za umirajoče, po kratki in hudi bolezni, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb predrage rajnice bo v sredo, dne 6. maja ob 10. uri zjutraj iz hiše žalosti v Spodnji Kokri hišna št. 10, na župno pokopališče v Kokri.

Predrago rajnico priporočamo v molitev in blag spomin.

KOKRA, dne 4. maja 1914.

Žalujoči stariši, bratje in sestre.

Išče se zanesljiva

blagajničarka, obenem spretna prodajalka

specerijske stroke popolnoma izvežbana, z večletno prakso.

Osebe, ki so večje italijanščine, imajo prednost.

Ponudbe je nasloviti na veletrgovino

Franc Dolenz, Kranj.

Advokat

Anton Levec

c. kr. višje deželne sodnije svetovalec v p.

uljudno naznanja

da je otvoril svojo pisarno v Kranju

v prostorih nekdanje dr. Kušar-jeve pisarne.

Kazenski zagovornik

dr. Beno Sabothy

uljudno naznanja

da se je preselil v Kranj

kjer posluje v prostorih nekdanje dr. Kušar-jeve pisarne.